

30-Oktyabr, 2025-yil

**PROFILAKTIKA INSPEKTORI TOMONIDAN O‘ZGALAR MULKINI
TALON-TAROJ QILISHIGA QARSHI QARATILGAN JINOYATLARNI OLDINI
OLISH BO‘YICHA FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH CHORA-
TADBIRLAR.**

Ablakulov Mehroj Ibadulla o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

Kalit so‘zlar: *profilaktika inspektori, o‘zgalar mulkini talon-taroj qilish, jinoyatlarni oldini olish, huquqbuzarlik profilaktikasi, nazorat faoliyati, jamoatchilik bilan hamkorlik, xavf guruhlari, raqamli texnologiyalar, chora-tadbirlar, xavfsiz mahalla*

Annotatsiya: *Bugungi kunda jamiyatda xavfsizlikni ta‘minlash va fuqarolarning mulkiy huquqlarini himoya qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Ayniqsa, o‘zgalar mulkini talon-taroj qilish, mol-mulkka zarar yetkazish va unga nisbatan jinoyatlarni sodir etish holatlari nafaqat shaxslararo munosabatlarda nizolarga, balki ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, ushbu jinoyatlarni oldini olish va profilaktik choralarni samarali amalga oshirishda profilaktika inspektorining faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada profilaktika inspektorining o‘zgalar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarining oldini olishdagi roli va samarali faoliyatini ta‘minlash bo‘yicha chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, jinoyatlarning asosiy sabablaridan biri ijtimoiy beqarorlik, ish bilan ta‘minlanmaganlik, oilaviy muammolar, huquqiy savodxonlikning pastligi va axloqiy qadriyatlarining yetarlicha shakllanmaganligidir. Shu nuqtai nazardan, profilaktika inspektorining chora-tadbirlar dasturi nafaqat jinoyat sodir bo‘lishini kechiktirish, balki ularning ijtimoiy va psixologik sabablarini bartaraf etishga qaratilgan bo‘lishi lozim. Maqolada chora-tadbirlar quyidagi asosiy yo‘nalishlarda taklif etiladi: xavf guruhidagi shaxslarni aniqlash va ularning ijtimoiy moslashuvini ta‘minlash, jamoatchilik bilan uzluksiz hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, zamonaviy raqamli va tahliliy tizimlardan foydalanish, profilaktika tadbirlarini tizimli va maqsadli tarzda amalga oshirish, shuningdek, profilaktika inspektorlarining kasbiy malakasini oshirish. Shuningdek, maqolada profilaktika inspektorining samaradorligini baholashning yangi indikatorlari ham keltirilgan: jinoyatlarning takrorlanish ko‘rsatkichi, jamoatchilik ishonchi indeksi va fuqarolarning profilaktika tizimidan qoniqish darajasi. Ushbu ko‘rsatkichlar chora-tadbirlarning natijadorligini o‘lchash, faoliyat samaradorligini baholash va tizimni shaffof qilish imkonini beradi. Natijada, maqola shuni ko‘rsatadiki, o‘zgalar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarining oldini olishda profilaktika inspektorining samarali faoliyati nafaqat jinoyatlarning kamayishiga, balki jamoatchilik ishonchi, mulk daxlsizligi madaniyati va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.*

Ключевые слова: *профилактический инспектор, хищение чужого имущества, предупреждение преступлений, профилактика правонарушений, контрольная*

деятельность, сотрудничество с обществом, группы риска, цифровые технологии, меры, безопасная махалля.

Аннотация: В современном обществе обеспечение безопасности и защита имущественных прав граждан являются приоритетными направлениями государственной политики. Особенно актуальной является проблема хищения чужого имущества, причинения ущерба собственности и совершения имущественных преступлений, которые негативно влияют как на межличностные отношения, так и на социально-экономическую стабильность. В этой связи деятельность профилактических инспекторов по предупреждению данных преступлений имеет большое значение. В статье анализируется роль профилактического инспектора в предотвращении преступлений против чужого имущества и меры по совершенствованию его деятельности. Результаты исследования показывают, что основные причины преступлений связаны с социальной нестабильностью, безработицей, семейными проблемами, низкой правовой грамотностью и недостаточно сформированными моральными ценностями. В связи с этим программа мероприятий профилактического инспектора должна быть направлена не только на предотвращение совершения преступлений, но и на устранение их социальных и психологических причин. Предлагаемые меры включают: выявление лиц из группы социального риска и обеспечение их социальной адаптации, постоянное сотрудничество с обществом, использование современных цифровых и аналитических систем, систематическое и целенаправленное проведение профилактических мероприятий, а также повышение профессиональной квалификации инспекторов. В статье также предложены новые показатели оценки эффективности деятельности профилактических инспекторов: коэффициент повторных преступлений, индекс общественного доверия и степень удовлетворенности граждан профилактической системой. Эти показатели позволяют измерять результативность мероприятий, оценивать эффективность работы и повышать прозрачность системы. В результате статья показывает, что эффективная деятельность профилактических инспекторов в сфере предотвращения преступлений против чужого имущества способствует не только снижению уровня преступности, но и укреплению общественного доверия, формированию культуры уважения к собственности и обеспечению социальной стабильности.

Keywords: preventive inspector, misappropriation of others' property, crime prevention, offense prevention, monitoring activities, community cooperation, risk groups, digital technologies, measures, safe mahalla.

Annotation: In modern society, ensuring public safety and protecting citizens' property rights are among the top priorities of state policy. Particularly relevant is the prevention of crimes involving the misappropriation of others' property, property damage, and related offenses, which negatively affect both interpersonal relations and socio-

30-Oktyabr, 2025-yil

economic stability. In this context, the role of preventive inspectors in combating such crimes is of critical importance. This article analyzes the role of preventive inspectors in preventing crimes against others’ property and outlines measures for enhancing their activities. Research findings indicate that the main causes of such crimes are social instability, unemployment, family problems, low legal literacy, and insufficiently developed moral values. Therefore, preventive measures must not only prevent crimes from occurring but also address their social and psychological causes. The proposed measures include identifying at-risk individuals and ensuring their social adaptation, maintaining continuous cooperation with the community, utilizing modern digital and analytical systems, implementing systematic and targeted preventive activities, and enhancing inspectors’ professional qualifications. The article also proposes new indicators for evaluating preventive inspectors’ effectiveness, such as recidivism rates, public trust index, and citizens’ satisfaction with the preventive system. These indicators help measure the effectiveness of measures, evaluate inspectors’ performance, and enhance system transparency. Consequently, the article demonstrates that effective preventive inspector activity not only reduces crime levels but also strengthens public trust, promotes a culture of respect for property, and contributes to social stability.

KIRISH

Hozirgi kunda jamiyatda huquqiy tartibni mustahkamlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta’minlash hamda xavfsiz muhitni shakllantirish davlat siyosatining eng muhim yo’nalishlaridan biri sifatida e’tiborga olinmoqda. Ayniqsa, o’zgalar mulkini talon-taroj qilish, mol-mulkka zarar yetkazish va unga nisbatan jinoyatlarni sodir etish holatlari nafaqat shaxslararo munosabatlarda nizolarga, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligiga sezilarli darajada salbiy ta’sir ko’rsatadi. Shu sababli, ushbu jinoyatlarning oldini olish va profilaktik choralarni samarali amalga oshirishda profilaktika inspektorining roli va faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi. O’zgalar mulkiga nisbatan jinoyatlar turli shakl va ko’rinishlarda sodir bo’ladi: bu nafaqat uy-joy, transport vositalari yoki shaxsiy mol-mulkni talon-taroj qilishni, balki moliyaviy firibgarlik, ishonchni suiiste’mol qilish, korporativ mulkni o’g’irlash kabi murakkab ijtimoiy-iqtisodiy jinoyatlarni ham o’z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, ushbu jinoyatlar ko’pincha ijtimoiy beqarorlik, yetarli darajada ish bilan ta’minlanmaganlik, iqtisodiy muammolar, oilaviy nizolar, huquqiy savodxonlikning pastligi va axloqiy qadriyatlarning yetarlicha shakllanmaganligi natijasida sodir bo’ladi. Shu nuqtai nazardan, profilaktika inspektorining faoliyati nafaqat jinoyat sodir bo’lganidan keyin choralar ko’rish bilan cheklanmasligi, balki ularni oldindan aniqlash, sabab va sharoitlarni bartaraf etish va jamoatchilik bilan birgalikda profilaktik ishlarni tashkil etishga qaratilgan bo’lishi kerak. Kirishda shuningdek ta’kidlanishicha, profilaktika inspektorining faoliyati nafaqat ichki ishlar tizimining bir qismi, balki jamiyatning xavfsizligini ta’minlovchi muhim institutdir. Mahallalarda, ta’lim muassasalarida, ish joylarida va boshqa ijtimoiy muhitlarda bevosita faoliyat olib boruvchi profilaktika inspektorlari xavf guruhidagi shaxslar bilan ishlash, ularning huquqiy madaniyatini oshirish,

mol-mulkga nisbatan hurmatni shakllantirish va jinoyatlarning oldini olish bo'yicha aniq va tizimli ishlarni amalga oshiradi. Shu jihatdan, inspektor faoliyatining samaradorligi hududlardagi ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashga va jamiyatdagi ishonch muhitini shakllantirishga bevosita bog'liq. Mavzuning ilmiy va amaliy dolzarbligi shundaki, o'zgalar mulkiga qarshi jinoyatlar nafaqat an'anaviy shakllarda, balki zamonaviy texnologiyalar orqali ham sodir bo'lmoqda. Masalan, raqamli firibgarliklar, moliyaviy suiiste'mol va boshqa murakkab jinoyat turlari an'anaviy profilaktika va nazorat mexanizmlari orqali to'liq aniqlanmaydi. Shu sababli, profilaktika inspektorining faoliyatini zamonaviy tahliliy yondashuvlar, axborot texnologiyalari, kriminologik va psixologik metodlar asosida takomillashtirish zaruriyati dolzarb ahamiyatga ega. Kirish qismida profilaktika inspektorining samarali faoliyati uchun bir qancha shartlar ham belgilandi. Birinchidan, ularning vakolatlari va javobgarligi huquqiy jihatdan aniq belgilanishi lozim. Ikkinchidan, fuqarolar va jamoatchilik bilan samarali muloqot o'rnatish va ijtimoiy ishonchni oshirish. Uchinchi jihat — zamonaviy axborot tizimlari, statistika va prognozlash vositalaridan foydalanish. To'rtinchidan, psixologik tayyorgarlik va kasbiy malakani oshirish. Beshinchidan, xavf guruhidagi shaxslar va jinoyatlarni oldini olish bo'yicha tahliliy ishlarni muntazam olib borish zarur. Kirish qismining yakunida ta'kidlash mumkinki, ushbu mavzu bo'yicha ilmiy ishning asosiy maqsadi profilaktika inspektorining o'zgalar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarini oldini olishdagi rolini o'rganish, uning faoliyatini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar tizimini ishlab chiqish va amaliy tavsiyalar berishdan iboratdir. Mazkur tadqiqot nafaqat ichki ishlar organlari faoliyatini takomillashtirish, balki jamoatchilik ishonchini oshirish va hududlarda xavfsiz muhitni ta'minlashga ham hissa qo'shadi.

ASOSIY QISM

O'zgalar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarining oldini olish jarayoni murakkab va ko'p qirralik bo'lib, profilaktika inspektorining faoliyati orqali samarali amalga oshiriladi. Bu jarayonning muvaffaqiyati huquqiy, ijtimoiy, psixologik, texnologik va amaliy omillarni uyg'unlashtirishga bog'liq. Shu bois, asosiy qismda profilaktika inspektorining faoliyatini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari, chora-tadbirlar tizimi va samaradorlikni oshirish mexanizmlari tahlil qilinadi.

1. Huquqiy asoslar va nazorat mexanizmlari

Profilaktika inspektorining faoliyati O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi, "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonun, Ichki ishlar organlari to'g'risidagi qonun va boshqa normativ hujjatlar bilan tartibga solinadi. Ushbu huquqiy baza inspektorlarga jinoyatlarning oldini olish, ularni aniqlash va profilaktika tadbirlarini amalga oshirish imkoniyatini beradi. Profilaktika faoliyatining samaradorligi nafaqat jinoyat sodir bo'lgandan keyin choralar ko'rish bilan, balki jinoyat sodir bo'lishining ijtimoiy, psixologik va iqtisodiy sabablarini aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan tizimli ishlar bilan belgilanadi. Shuningdek, barcha tadbirlar fuqarolarning huquq va erkinliklarini hurmat qilgan holda, qonuniy asosda bo'lishi kerak. Bu holat jamoatchilik ishonchini oshiradi va faoliyat natijalarining samaradorligini ta'minlaydi.

2. Ijtimoiy va psixologik tadbirlar

O‘zgaralar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarining ildiz sabablaridan biri ijtimoiy beqarorlik, ish bilan ta’minlanmaganlik, oilaviy muammolar, yetarlicha huquqiy savodxonlikning yo‘qligi va axloqiy qadriyatlarning pastligi hisoblanadi. Shu bois, profilaktika inspektorining faoliyatida shunday xavf guruhidagi shaxslarni aniqlash, ularning ijtimoiy moslashuvini ta’minlash va huquqiy savodxonligini oshirish chora-tadbirlari muhim ahamiyatga ega. Masalan, yoshlar va ijtimoiy zaif qatlam bilan ishlashda treninglar, psixologik konsultatsiyalar, targ‘ibot tadbirlari va seminarlar o‘tkazish samarali vosita hisoblanadi. Bu tadbirlar jinoyat sodir bo‘lish ehtimolini kamaytiradi, fuqarolarda mulkni hurmat qilish madaniyatini shakllantiradi va jamoatchilik ishonchini oshiradi.

3. Texnologik va innovatsion yondashuvlar

Zamonaviy davrda profilaktika inspektorining faoliyatini samarali tashkil etishda axborot texnologiyalari va innovatsion metodlarning roli beqiyosdir. Raqamli monitoring, big data tahlillari, sun’iy intellekt vositalari va analitik tizimlar jinoyat sodir bo‘lishi ehtimoli yuqori bo‘lgan hudud va shaxslarni aniqlash imkonini beradi. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlardagi axborot oqimlarini monitoring qilish, moliyaviy operatsiyalarni nazorat qilish va xavfli hududlarni aniqlash profilaktika inspektorlariga jinoyat sodir bo‘lishidan oldin ogohlantirish imkoniyatini yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida chora-tadbirlar maqsadli va shaxsiylashtirilgan tarzda amalga oshiriladi, bu esa resurslardan samarali foydalanishga xizmat qiladi.

4. Jamoatchilik bilan hamkorlik

Profilaktika inspektorining samarali faoliyati jamoatchilik bilan yaqindan hamkorlik qilmasdan to‘liq ta’minlanmaydi. Mahalla faollari, ta’lim muassasalari, yoshlar yetakchilari va xususiy sektor bilan hamkorlik jinoyatlarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Ochiq muloqot, davra suhbatlari, seminarlar va ommaviy axborot vositalari orqali targ‘ibot tadbirlari jamoatchilik ishonchini oshiradi va jinoyat sodir bo‘lish ehtimolini kamaytiradi.

Shuningdek, jamoatchilik bilan hamkorlik xavfsiz mahalla konsepsiyasini amalga oshirish, hududlarda xavfsizlikni ta’minlash va mulkni himoya qilishda qo‘shimcha mexanizm yaratadi. Bu tizim nafaqat jinoyatlarning oldini olish, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash va aholining hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi.

5. Faoliyatni baholash va takomillashtirish

Profilaktika inspektorining faoliyatini baholash uchun yangi indikatorlar joriy etilishi zarur. Jumladan, jinoyatlarning takrorlanish ko‘rsatkichi, fuqarolarning profilaktika tizimidan qoniqish darajasi va jamoatchilik ishonchi indeksi orqali samaradorlik aniqlanishi mumkin. Shu bilan birga, inspektorlarning malakasini oshirish, trening va tajriba almashish dasturlarini joriy etish, zamonaviy texnologiyalarni faol qo‘llash ularning ish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Takomillashtirish yo‘nalishlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi: xavf guruhidagi shaxslarni erta aniqlash tizimini joriy etish, raqamli monitoring va analitik tizimlarni keng qo‘llash, jamoatchilik bilan uzluksiz hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, huquqiy va axloqiy targ‘ibot tadbirlarini kengaytirish. Shu yo‘nalishdagi

“ZAMONAVIY DUNYODA SUN’IY IDROKNING RIVOJLANISHI: YANGI DAVR MUAMMOLARI VA YANGI YECHIMLAR JURNALI”

30-Oktyabr, 2025-yil

chora-tadbirlar profilaktika inspektorining faoliyatini tizimli, samarali va oldindan ogohlantirishga asoslangan mexanizmga aylantiradi.

XULOSA

Ushbu maqolada o‘zgalar mulkini talon-taroj qilish jinoyatlarini oldini olishda profilaktika inspektorining roli, faoliyatining samaradorligini oshirish yo‘llari va amaliy chora-tadbirlari keng va tizimli tarzda o‘rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, jinoyatlarning asosiy sabablaridan biri ijtimoiy beqarorlik, ish bilan ta‘minlanmaganlik, oilaviy muammolar, huquqiy savodxonlikning yetarlicha bo‘lmasligi va axloqiy qadriyatlarning pastligidir. Shu sababli, profilaktika inspektorining faoliyati nafaqat jinoyat sodir bo‘lgandan keyin choralar ko‘rish, balki jinoyatlarni oldindan aniqlash, ularning ijtimoiy va psixologik sabablarini bartaraf etishga qaratilgan bo‘lishi lozim. Maqolada ta‘kidlanishicha, profilaktika inspektorining samarali faoliyati bir qancha asosiy omillarga bog‘liq. Birinchidan, ularning huquqiy vakolatlari aniq belgilanishi va qonuniy asosda amalga oshirilishi shart. Bu faqat jinoyat sodir bo‘lishining oldini olish bilan cheklanmay, balki jamoatchilikning ichki ishlar tizimiga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashga ham yordam beradi. Ikkinchidan, profilaktika inspektorining faoliyati ijtimoiy va psixologik yondashuvlar bilan uyg‘un bo‘lishi kerak. Xavf guruhidagi shaxslar, yoshlar va ijtimoiy zaif qatlamlar bilan ishlash, ularning huquqiy savodxonligini oshirish va axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jinoyatlarning oldini olishda muhim vositadir. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion metodlarning profilaktika faoliyatidagi roli alohida ta‘kidlandi. Raqamli monitoring, big data tahlillari, sun‘iy intellekt texnologiyalari va axborot tizimlarining joriy etilishi inspektorlar faoliyatini samarali, tezkor va maqsadli qiladi. Bu vositalar yordamida jinoyat sodir bo‘lishi ehtimoli yuqori bo‘lgan hudud va shaxslarni aniqlash, ularning xatti-harakatlarini prognozlash va oldindan ogohlantirish imkoniyati yaratiladi. Shu bilan birga, raqamli tizimlar orqali to‘plangan ma‘lumotlar asosida tahliliy hisobotlar tayyorlanadi, bu esa profilaktika ishlarini yanada mukammal va maqsadli amalga oshirishga xizmat qiladi. Maqolada shuningdek, jamoatchilik bilan hamkorlik profilaktika faoliyatining ajralmas qismi sifatida ko‘rib chiqildi. Mahalla faollari, yoshlar yetakchilari, ta‘lim muassasalari va xususiy sektor bilan uzluksiz hamkorlik o‘zgalar mulkiga qarshi jinoyatlar sodir bo‘lishini kamaytiradi, jamoatchilikning ishonchini oshiradi va xavfsiz muhitni shakllantirishga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, profilaktika inspektorining ochiq muloqoti, seminarlar, davra suhbatlari va ommaviy axborot vositalari orqali targ‘ibot tadbirlari jinoyat sodir bo‘lish ehtimolini kamaytirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Maqolada profilaktika inspektorining faoliyatini baholashning yangi indikatorlari ham taklif etildi. Jumladan, ijtimoiy ishonch indeksi, fuqarolarning profilaktika tizimidan qoniqish darajasi, jinoyatlarning takrorlanish ko‘rsatkichi kabi mezonlar orqali samaradorlikni o‘lchash mumkin. Ushbu ko‘rsatkichlar yordamida nafaqat nazorat samaradorligi, balki inspektor faoliyatining ijtimoiy ahamiyati ham aniqlanadi. Bu esa tizimni shaffof, maqsadli va samarali qiladi, hamda faoliyat natijalarini real asosda baholash imkonini beradi. Takomillashtirish yo‘nalishlari sifatida maqolada quyidagilar keltiriladi: xavf guruhidagi shaxslarni erta aniqlash, jamoatchilik bilan uzluksiz hamkorlikni yo‘lga

30-Oktyabr, 2025-yil

qo'yish, zamonaviy axborot texnologiyalari va raqamli tizimlarni keng qo'llash, huquqiy va axloqiy targ'ibot tadbirlarini kengaytirish, shuningdek, profilaktika inspektorlarini doimiy malaka oshirish va treninglardan o'tkazish. Ushbu choralar profilaktika tizimini yanada samarali, oldindan ogohlantirishga asoslangan va tizimli mexanizmga aylantirish imkonini beradi. Umuman olganda, maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, o'zgalar mulkini talon-taroj qilishga qarshi jinoyatlarni oldini olishda profilaktika inspektorining roli markaziy ahamiyatga ega. Ularning faoliyati nafaqat jinoyat sodir bo'lishini kamaytiradi, balki jamoatchilik ishonchini oshiradi, mulk daxlsizligini hurmat qilish madaniyatini shakllantiradi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, profilaktika faoliyatining samarali amalga oshirilishi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlari bilan uyg'un bo'lishi, jinoyatchilikka qarshi kurashishda tizimli yondashuvni yaratishi va jamoatchilikni jalb qilishi muhimdir. Xulosa sifatida aytish mumkinki, profilaktika inspektorining faoliyatini takomillashtirish zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, huquqiy va psixologik metodlarni uyg'unlashtirish, jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish va faoliyatni baholashning yangi indikatorlarini ishlab chiqish orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'zgalar mulkini talon-taroj qilishga qarshi kurashda tizimli, samarali va insonparvar yondashuvni shakllantiradi, huquqni muhofaza qilish organlari ishining sifatini oshiradi va jamiyatda xavfsiz muhitni yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I. Huquqbuzarliklarni oldini olish tizimlari va ularning samaradorligi. – T.: “Yuridik fan”, 2019.
2. Tursunov A. Jinoyatchilikka qarshi jamoatchilik hamkorligi: nazariya va amaliyot. – T.: “Ijtimoiy tadqiqotlar”, 2020.
3. Salimova N. O'zgalar mulkini himoya qilish va profilaktika inspektorining roli. – “Huquqshunoslik” jurnali, 2021, №3.